

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA
KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Rok XXIII: 2025

Grudziądz, dnia 29.01.2025 r.

Nr 4 (833)

1377. spotkanie

Czesław Szachnitowski

Szkoły w Grudziądzu w latach 1920-1936

Szkoła Powszechna (podstawowa) była obowiązkowa. Do klasy pierwszej przychodziły dzieci w wieku 7 lat, kończyły czternastoletnie.

Szkoły Powszechne nosiły nazwiska patronów:

Ignacego Paderewskiego – Małe Tarпно;
Tadeusza Kościuszki – (żeńską) ul. Forteczna;
Marcinkowskiego (dla chłopców) ul. Marcinkowskiego;
Henryka Sienkiewicza (w miejscu dzisiejszej Szkoły Podstawowej nr 5;
Marii Konopnickiej (dla dziewcząt) ul. Narutowicza;
Królowej Jadwigi (dla dziewcząt) ul. Narutowicza;
Szkoła Powszechna (dla chłopców) przy dawnej ul. Gelbudzkiej (ul. Konarskiego);
Działyńskich (dla dziewcząt) ul. Klasztorna;
Szkoła Ćwiczeń przy Państwowym Seminarium Nauczycielskim ul. Legionów, w latach 30. XX w. ul. Klasztorna (Dom Opatek).

Prywatne szkoły powszechne:

Korwin-Piotrowskiej ul. Mickiewicza;
Pani Adamczakowej ul. Nadgórna (obecnie Dom Pomocy Społecznej);
Ks. Jana Bosco ul. Mikołaja z Ryńska;
W latach 20. XX w. działała Szkoła im. St. Jachimowicza.

Szkoła Wydziałowa – pośrednia, między podstawową a średnią. Do klasy pierwszej przyjmowano młodzież w wieku 10 lat. Program nauki był zbliżony do gimnazjalnego, z językiem obcym był język francuski. Po ukończeniu klasy szóstej był egzamin podobny do „małej matury”.

SCHEMAT SZKÓŁ W GRUDZIĄDZU W LATACH 1920-1936								
Wiek ucznia	Szkoła Powszechna (podstawowa)	Szkoła Wydziałowa	Gimnazjum	Seminarium Nauczycielskie	Szkoła Budowy Maszyn	Szkoła Rolnicza	Szkoła Handlowa	Szkoła Gospodarcza
18 lat								
14 lat								
10 lat								
7 lat								

Gimnazjum było szkołą ośmioletnią. Do klasy pierwszej przyjmowano 10-latków, po trzeciej klasie szkoły powszechnej. W Grudziądzu były:

Państwowe Gimnazjum Klasyczne im. Króla Jana III Sobieskiego. W programie nauczania – od kl. I-szej do 8-mej był język łaciński, od kl. drugiej – francuski, od 4-tej grecki.

Państwowe Gimnazjum Matematyczno-Przyrodnicze. W programie przeważały przedmioty nauk ścisłych, z językami obcymi – francuski i angielski.

Państwowe Gimnazjum Żeńskie było typu humanistycznego. Język łaciński – od klasy 4-tej. Inne przedmioty jak w każdym gimnazjum.

Państwowe Seminarium Nauczycielskie im. St. Staszica (klasy nazywano kursami). Na kurs wstępny przyjmowano chłopców 14-letnich po ukończonej szkole powszechnej, lub po kilku latach gimnazjum, albo po szkole wydziałowej. W nauczaniu oprócz przedmiotów programu szkoły średniej dochodziły przedmioty pedagogiczne i artystyczne (gra na instrumencie oraz praktyczne zajęcia w Szkole Ćwiczeń. Po ukończeniu – świadectwo maturalne było dyplomem „Nauczyciela Szkół Podstawowych (powszechnych)”.

Państwowa Szkoła Budowy Maszyn. Do pierwszej klasy przyjmowano uczniów po ukończeniu szkoły powszechnej (podstawowej). Nuka obejmowała przedmioty ogólne, ścisłe, techniczne oraz warsztaty. Absolwenci byli tak przygotowani teoretycznie i praktycznie, że nieraz zlecano im. obowiązki należne inżynierom.

Państwowa Szkoła Rolnicza – nauka obejmowała trzy lata przedmiotów ogólnych i teoretyczne podstawy nauk związanych z rolnictwem, czwarty rok to praktyka w gospodarstwach rolnych i hodowlanych. Absolwent otrzymywał tytuł agromoma.

Szkoły przyzakładowe – w swej specjalności prowadziły we własnym zakresie duże zakłady „Pepege”, „UNIA” czy HV.

Szkoła Muzyczna kształciła młodzież w zakresie teorii, śpiewu i gry na instrumentach.

Szkoła Handlowa oprócz przedmiotów ogólnych były przedmioty specjalistyczne przygotowujące do zawodu kupca, handlowca. Szkoła była pierwowzorem dzisiejszego Technikum Ekonomicznego.

Szkoła Gospodarcza mieściła się przy obecnej ul. M. Curie-Skłodowskiej. Dziewczęta uczyły się gotowania, pieczenia i prac związanych z działalnością kulinarną. Z niej wywodzi się dzisiejsze Technikum Gastronomiczne.

Szkoła Zawodowa kształcąca do prac biurowych. Prócz przedmiotów ogólnych, uczono stenografii, pisanie na maszynie, księgowości itp. Młodzież po ukończeniu tej szkoły przyjmowano do prac jako sekretarki w biurach adwokackich, notarialnych.

Reforma szkolna

Reforma szkolnictwa wprowadzona w latach 1936-1937 wprowadziła zmiany:

Obowiązkowa była **7-klasowa Szkoła Powszechna** (Podstawowa). [Na wsiach istniały jeszcze szkoły tzw. niżej zorganizowane 6 lub 4-ro klasówki].

Gimnazjum 4-letnie do klasy pierwszej przyjmowano młodzież, która ukończyła 6-tą klasę siedmioklasowej szkoły podstawowej (powszechnej). Ukończeniem gimnazjum była: mała matura.

Liceum dwuletnie o profilu ogólnokształcącym do wyboru przez ucznia: humanistycznym, matematyczno – fizyczne, biologiczno – chemiczne.

Liceum pedagogiczne było 3-letnie. Podobnym zmianom uległy Szkoła Rolnicza, Szkoła Handlowa, Szkoła Budowy Maszyn i inne szkoły zawodowe. Egzamin dojrzałości był ukończeniem nauki w Liceum.

N o t a t k i

(L.B.S.)

Redakcja: Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz H. Rygielski.